

Servet-i Fünun sayı 281 sah. 326 da Ziya'nın ölümü üzerine yazılan makaleden alınmış bir parça :

Ziya'nın vefatı, kendisini bilenlerin cümlesini son derece üzmüştür. Ziya son derece keskin bir zekaya sahipti. Tavrı ve hareketlerine bakılınca büyük adam olacağı anlaşılırdı. Avrupada tahsilini edemedi verem olup da geri dönünce kendisiyle bir çok görüştü. Hastalığından ne kadar süknetle bahs ederdi. Kendi kendinin tabibi olmuştu. "Ölmekten korkmuyorum. Çünkü çaresizdir. Fakat ölmemeğe çalışıyorum." der di de kahkahalarla gülerdi.

R. 13.7.1312 . 30.7.1896 Cild 11

Nevsal-i Servet-i Fünun N.1313 R.1313 :.1897 4.sene
sahife 95

Üstad Osmanlı yazarlarından "Ebüzziya" Nevfik Beyin Ziya si, evladı bu sene vefat etti. Ziya Bey mükeemel bir pederin evladı, ciddi bir tahsilin semeresi, âli bir kalbin sahibi, civanmerd bir delikanlı idi. Ebediyen kaybedilmesine üzülmeyen kalmamıştır. Ziya Bey İstanbulda tahsilini ifadan sonra Avrupaya giderek temenlemeğe çalışıyordu. Fakat büyük çabasına gayretine gaddar pençesini sokan hastalıktan zayıf düştü. Bir zaman hava değişimi için Rodos'da Sisir'da dolandı. Biraz kendini topladı. Fakat tibben fennen gösterilen tedavi ve himmet faydasız kaldı. Hayata genç yaşında veda ederek gitti.

[مرحوم ذیا توفیق بك]

Ebuza fil, Mort le 8 Juillet 1896
& Makrihouy.

امکنه یازیق ، بو حکایه فکریجه یاره ایتمز ، دیدیم . بوسوز هر جغتجه شکایتی موجب اولدی . چونکه اوزمان (زورز او نه) نك حکایه لری مطبوعات ی اشغال ایله یور ، طور یوروردی . دیمیر ائمه دیری ، قرووامور قادینلری ، قوتس ایبا ترجمه اولونمش . متباقیسی ده اولونما اوزره ایدی . بو اثرلر وهله اولاده فرانسه بیله عامه ی آلداتمش ، هر بری الیشتر ، یونکره طبع ایدلمشدی . آنکچون ، باخصوص رکتایک لطافتی مقدار طبعنده آرادینغمز دولانی ، شو تمایل مفرط مز باعث آسب دکلدی . بعض کیمسه لرده بر تخته ، طبت وارددر . نه کورسلر ، نه ایشیتلر تقلید ایدرلر ، تقلید بر فلسفه جدیدیه کوره بشریتک بر خاصه یکنه سیدر . ترقی ، نمو ، تمدن هب تقلید ، هب نمرة تقلیددر . فقط بودیدیکم تقلید اسکا بکزه مز . چونکه بك طفلا نه ، قاصواندر . بیلمم لازمه تریمیدر ؟ بوتقصان حتی بوسیته یی ده تابستان یا قالدی ، حالاده بر اقسایور . برنو هوس ادب ایکن حالم ، قلم سوردیکی ، استادلری می تقلیددن عبارت اولدی . . . یوزدن ایجه زیانلرده اوغرامم . مثلا کوزل ، کوچک ، منتظم بر خطم واردی . اوقه که مکتب رشده نك برنجی سنهنده ایکن حسن خطلدن برنجی

TDV ISAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E-S3S.2

چیقمدی . لکن کورگله ادبیات مراقی پیدا اولونجه باقدم که استادلر ، اک ایلری کلیر تلمیذلر بیوک بیوک یازیسورلر ، نونلری اورانیورلر ، یاری کیف مایشاه چکیورلر ، حین حاجتده بش گله ایله بر سطر تشکیک ایدوبریورلر ، قلممده بوروشه میل ایله دی . دیرکن حسن خط امدن کیندی . برینه اوقونماز ، دوزنک ییلمز ، قاریشیق بریازی کلدی . سائرجه تله رده بوکا مقیددر . مع مافیه بو حالی یالکز بکا منحصر صائمیکیز . کوچک بیوک نلریتمز واردر که « استاد الی جینده بورورمش » دیمه دست بحیب ماشیدرلر ، معلم یازی یازارکن قهوه ایچدیکی ایچون لزومی لزومسز شارب آب اسوددرلر . تقلید بودرجه ایله ده قالمز : مثلا صاحب وقوف کینلردن برتر بر فرانسز محرری مدح ایدر ، بزده بومدعی ایشیدر سه ک همان او آهنکه حرفی حرفه تطبیق لسان ایدرز . عینی سوزلری ، عین طریقه تکراره بانلارز . « زورز او نه » نه یامان محرر ، نه کوزل یازیسور ! اوسادکی ، اولطافت ، اومعی ، او فلسفه ! « دیندیتمی ، بری ضرفده هبیج بری بو حکایه نویسدن بر سطر اوقومامش اولق شرطیله اوتوز فیلسوف عین حکمی عین اطراد ایله بریرلر . اوله یا ، دلیل یوق ، اساس یوق ، اوح ! نه لطیف ، نه دلنشین ، اما نیچون . . . آریان . سوران وارمی ؟ اولسه ده جوابه یاقلاشان نه کیزر . . .

نه ایسه بومعانه لردن بر ظانده چیقماز . مقصدم شوکه مادام برامک صرف ایدیسورز ، ترجمه موفیق اولمی یز . طولو سوزلری ، طولو اثرلری آرا می یز . (زورز او نه) بوشدر . چونکه بر فلسفه یه ، بر اصول متینه استاد ایتمز . (مرام) اله کیدیکی زمان علم اخلاق ایله مشغول ایدم ، علم اخلاقک بوفصل مهمی شرفدن ، غربدن اقتطاف ایدیسوردم .

بالکه حکایه نویس بوفلاسفه نك مقبولی . ال کجیدینی بوبله بسیط ، لطیف بر لسانه محاکمه ایدیسوردر دیمه بو کتابه درت الله

صارلدمدی . بنم کبی تحصیل بسیط اصحابنه علوم عالیهنی بوبله زمینلرده مطالعه ایتک خوش ، قولای کلیور . فقط (زورز او نه) ایله بو امیدم دائما بوشه چیقدی . ازده فلسفه یوق ، یعنی (مرام) ندر ؟ ناصدر ؟ نیچوندر ؟ مؤلف مسالک موضوعه دن هانکیسنه اقتفا ایدیسور ؟ بونکچون نه درلو دلایل سرد ایله یور ؟ هیچ بیلمیسور ، آکلاشلمایور . دقت اولونورسه اوده بومبخته اوقوبادن غافل . کذا (دو قنور رامو) ده کویا بر فصل فلسفه یی تدقیق ایدیسور . قنبارک الله نه تدقیق ، دلایل قنیه دن ، و نائق علمیه دن ذره کوستر مه یور . سطحی معلومات ، بسیط مطالعات ، نحیف صاف سوزلر ، نتیجه ایسه عقله ، حکمته بلا موجب طابان طابانه ضد . . . یا بر کره دو قنور (پاسقال) ه عطف نظر امعان بیورلسون . هر سطر دن آکلاشیلور که محررک قلمی بیوک بروقوف ، بر مهارت ایله یور یور . اندن سوکرده سزه هم بر حقیقت قنیه ، هم ده بر حکایه حقیقه کوستریور . شو ادعایزه قناعت کتیرمه ییلر بو ایکی اثری : (دو قنور رامو) ایله (دو قنور پاسقال) ی مطالعه بیورسونلر . بعده بونلرک تعلق ایتدیکی مسائل علمیه یی ده کوزدن کچیر . سونلر ، اورنده کی خطیاتی ، بریکنده کی حقائق کورسونلر . تلذذات سائرده ن صرف نظر ، یالکز بو موازنه ایله ، هیچ شبهه

[مرحوم عدنان بك]

Adnan Bey, Mort le 6 Juillet 1898
& Béhék

X

— آفرین قارداشم ، سندن بومعامله
 مأمول ایدی . اوت ، حیاك بیواك مزایای
 انساویه دندر . حیاسز اولانلرك نه آخرتده
 جناب حقك حضورینه چیقمنه . نه دنیاده
 انسالرله معارفه پیدا اتمک بوزی اولور .
 رمزی بك افندی ، سزه یاشا بیوککز
 اولدیغ ایچون بر نصیحت ویرهیم : جهره کزه
 حدت قانلری دکل ، حیارنکلری اولمالیدر .
 مخاطبکیزك نظرینه جهنمدن . ش آتش
 یارلر کی کورتمک چالینماک . سرکی
 اطرافکزدن قاچیرسکز . اوت اولان
 ادلی حیالی اولور : عالم ایسه کز مملکیزی
 ادبکیزله تدیر ایتدیره بیلیرسکز . حیا سزلق
 برخصلت قبیحه درکه متلاسی . و حیثدن
 قورتوله ماز : حیا سز اولانلری بتون عالم
 انسانیت تزییل ایدر : هر ک بونلرك
 ماهیتی اورنه یه قویق ایچون ایشیر .
 زماندن ، او آفاقه شامل اولان قانون
 طبیعدن چوق قورقکیز : هر شی تحقیر
 ایدیم دیرکن کندیکر انسانلرك نه محترمی
 اولورسکز : دنیاده یوزکزه باقان قالماز .

ع . ادر

بسم الله الرحمن الرحيم

طرابلس غرب منظره نومی

غزته مزده شمیدی یه قدر ولایات
 شاهانهك همان کافه سندن بر منظر اراهنه
 موفق اولمش اولدیغمز حالده طرابلس غربه
 عائد هسوز بر رسم درج ایدمه . ایدك
 بودغه نفس طرابلس غربده بو ایدان محترم
 قارئلریمزدن بر ذات طرفدن بر تاج عدد
 فوطوغراف ارسال اولندی که بونلردن
 همان ایکسینی حک ایتدیروب بیشکاه
 مطالعین کرامه وضع ایدك . ایلک هیئته مزده
 تماشا ایدیککز رسم طرابلس غربک جوامع
 شریفه سندن بریله شهرک قبولرند . بریسی
 وسوقاغی ارانه ایدر .
 جامع شریف مناره سنك ظرافت
 معماریسی و آثار مهمه عتیقه در ، اولان
 قبولك لطافتی حقیقه شایان رندر .

ایکنجی رسم شهر قبوسی اوکنده قورولان
 یازاری و طرابلس غرب قیافت محلیه سی بك
 کوزل نجسم ایتدیریبور .

ضیا توفیق بك

باقکیز ، جهره سنده روح معناطولاشان ،
 کوزلرندن ضیای ذکا دوکوان شو کجه
 باقکیز : کوش قدر صاف ، انک قدراعتلایه
 مائل . ناسیه سنده هیچ بر لکه کورولبور ،
 باك وجدانلی . منور فکری جوجوق .
 نه بیوک خدمتار ایدمک ، نه شانلی
 انسان اوله جق ! پیش آمانه عطف نظر
 ایتدیکه نور نکاهی شبابک تبسمات لطیفه سیله
 امتزاج ایدیبورده شکوفه زار بهاره دوشن
 انوار شفق قدر طراوتدار اولیور ، هر
 حالده شایان حرمت بر وقار اقتدار
 کورولبور .

باقکیز ، شودمیر وجودلو جوانه باقکیز :
 هر او موزنده بر قارداشی طاشیه بیلیر ،
 ایستره قوللریله بر قابلی رندن او بنامغه
 مقتدردر ! جناب حقك وجود انساویه کی
 مکملیه برهان جلی اولق اوزره باراندینی
 شو قوی طینت جوجوغنی طبیعت —
 خلقت صافیه سینه مقتون اوله رق — سوه
 سوه بسله مش : جهره سی رنگارک سحت ،
 طامارلرنده جولان ایدن خون آتشیبن
 شباب جسمه فکری قدر حیادت وقوت
 ویره مش . هسوز بکرمی آتی یاشنده ،
 ده ایشایه جق ، بك چوق باشایه حق .
 بلکه بر عصر کندیسینی بکله بور
 هیهات !

باقکیز شو قوتلی ضعیفه ، جهره سنده
 انوار شباب یرینه ظلال تراب طولاشان
 خیال وجوده باقکیز زوالی ضیا !
 سنه لرجه ورم دینسان بیلان دیشلی ،
 تلکی طبیعتلی ، صیربتقان عفريت ايله
 بیجه لشدك ! . . او تمساح دریل جانوری
 ایاقلركك آلتنه آلدك . جکرلرکه کچن

دیشلرینی نازک بارماقلرکه قوباردک ، آز
 ده ا اولدیره جکدک ا اواکه او سنك
 وجودی زهرله مش ، قانکی امش ، جانکی
 بیجه سینه آلمشدی . هر اذیتکه کمال سکون
 ايله تحمل ایدیوردی . سی قربان ایده .
 جکندن امین ایدی . بر دقیقه نك ایچنده
 شکارکی الکنن برافقه مجبور اولدك ،
 اجلك آغوشنه دوشدك . او ، اولوم
 درجه سنده یارالادم ظن ایتدیکک جانور
 صولوق جماله ک قارشی چرکین چرکین
 صیرتیبوردی . . .

ضیانك وفاتی کندیسینی بیانلرك جمله سی
 داغدار تأسف ایتشدر ، فقط صانیرم که
 ضیایی سونلر آره سنده افول ایدیسندن
 بنم قدر کیسه متأثر اولمادی . چونکه بن
 ضیانك جوجوقدن بری آرقاداشییم . برابر
 کزدك ، برابر اوینسادی ، برابر بیودك .
 ضیا نور حوال کی بر ذکایه مالک ایدی .
 اطوار و اوضاعنه باقیله بیوک آدم اوله جفی
 آکلاشیایردی . آوروپاده تحصیانی اکیال
 ایدمدن تورم ایدبده عودت ایلینجه
 کندیسيله بر جوق کوروشدم . خسته لغندن
 نه قدر سکونتله بحث ایدردی . کندسی
 کندیسك طبیی اولمشدی . « اولمکدن
 قورقبورم ، چونکه چاره سزدر . فقط
 اولمه ک جوق چالیشیورم . » دبرده قهقهه لرله
 کوردی . ضیانك ترجمه حالی بوراده
 یازمام ، آلك ایچون آبریمجه بر رساله
 یازمق لازم کلیر . خیاله صوردمده : « بنم
 ایله اوغراشوب طورمه . قارداش . آره
 صره بانکه کلیرم ، قونوشوروز . وقتک
 مساعد اولورسه سن ده کاهی قبرمه اوغرا »
 دیدی .

— اوت ، سنك قیرك بنم بك سودیکم
 بر زیارت کاهدرا کیده حکم ، خاک
 پاککه کوزلرمک باشینی دوکه حکم . سنن

TÜRK İSİM
 Kütüphanesi Arşivi
 No 38.535.3

بی کوردکجه بر نشاط وجدان آرابانه ایله کولردک؛ شیدی قلم بکاسنی کوردمدیکم ایچون هزارکک باشنده بر سکونت غمگین ایله آغلامه بی نصیب ایتدی. هم اصل مزارک قلمده در: هر فریاددن سنک ایچون بر مرثیه دوپوله حقدرد، ضیاجم! ..

ع . نادر

عدنان بک

عدنان بکک خیر وفی تروت فونک ۲۷۵ نومرو لی نسخه سنه نیک الم کتیر - مشدی، رسمی، ونسخه به حزن بر ایسام بخش ایدیور. هیات اوداسنک کولردن ایدی بر حیانه مظهر اولان خیال روحانیسنک تصویر ی قابل دکل که! عدنان حیالک انسانیته کوچک فقط بیوک بر هدیه سی ایدی، موت ناهنکام ایله قیلدی. معرفتک سینه مادرانه سنه لجه پرورش یاب فیض اولان اوشباب خدا خند بر خیال حزیسه منقلب اولیوردی. ترقی عدنانک املی، عدنان ترقینک امید ایدی. ترقی دنیلان اوفیسانورد عرفانه بر لحظه توقف اسنادی ممکن اولسه ایدی دوچار اولدینی بو ضیاع الم ایله وقفه تحیره دوشمش دیزدم. لکن بیلیورم که رفقای سی مؤلم بر استراق والمهاندن کونلرجه کندیلرینی قورتاردمیلر.

عدنان بکک مکتب مذکبه کی درجه تحصیلی علی الاعلادرد. مکتبدن نشأت ایتدکن صکره باب عالی استشاره اوطه سنه دوامه باشلادی. سعی واقنداری وحسن اخلاق و تربیه سی کندینه اقرانی آره سنه بر موقع ممتاز قزاندیردی. نگاهنی ایلری به نصب ایدرک طریق تعالیده خطوه انداز انتظام ایکن کذرکاهنده اختفا ایدن حفره عدمه دوشدی. ایشه بو بیچاره کنجک ترجمه حالی! فقط آتی زائلنک دفعه مستحیل اولیورن احتمالات قویه سی یازیله جق اولسه زبور حافظه انام اولغه شایسته بر نامک ترجمه حالی وجوده کلیر. عدنان بک حقوق کی، تروت ملل کی

حکمت مدینه متعلق علومده بک زیاده بهره دار استعداد ایدی. بو علملرک مسائل دقیقه و نظریات عمیق سی ادراک و احاطه. ده کی اقتداری کندینی این طانیانلرجه مسلطرد: ظاهراً سطحی، دقتدن عاری کی کورینان فکر و نظرینک عمق و نفوذی ده کندینی بک این طانیامش اولانلری جوق دفعه دوچار حیرت ایتدرد.

هله صنایع فنیسه به وبالخاصه رسمه بر استعداد خارق العاده ایله منعمکدی. ترجمه فارسی بک جوق آثار فنیسه مطالعه ایتش. بک جوقلرینی حافظه سنه صاقلامش اولدینی کی ادبیات غریبه ده کی تبعانی ده فرانسه مک اعظم ادبانی همان کاملاً تدقیق ایتشک درجه لرینه وارمشدی. مشاغل رسمیه و خصوصیه سنه انضمام ایدن تنگی معیشت رسمه ایتدی کی جدی اوله رق چالشمه مسانمت ایتش اولمقله برابر از مهارتی اولان یاغلی بویا بر قیاج لوحه بی انک امر استادلر تقدیر ایتدیلر. صنایع فنیسه ده کی ذوق سلیبی حقیقه بک عالی ایدی. استعداد رسامانه دن حائر نصاب کلی بر ذاندن ایتدم، دیوردی که: یاغلی بویا بر رسم یایمشم؛ عدنان بک کورستردم. فورچینی آلدی؛ بر قیاج برینی دکشدر دیوردی. لوحه مک قیمت صنعتکاری سی بر قیاج قات آرتدی. ایواکه بو استعداد خارقه، آثارینک محصولات جدیه سی اندراکه وقت بوله مدی!

جلبت اصیلانه سیله تربیه و عرفاننک محصله سی اولان زاهت اخلاق و مشواری کندینی ییلنلر آره سنده مثل سائر حکمندردرد. کیمه بی اینجتمز، بالعکس هر کسی تطبییه چانیشر؛ ذره قدر ادعای بوق، بالعکس غایت متواضع؛ اعتدال مزاج و مشربی دائماً محافظه ایلر؛ کندینه قدر اعتراض و تعریض ایدلسه سوبلیادن زیاده سوبلانی نظر اعتبارینه آور؛ حکمت و حقیقه موافق اولانلری درحال قبول، حتی معترضات واهی بی بیله لطف ایله تلقی ایدردی. نه درجه مبالغه ایله مدح و ستایش اولنسه، نه رتبه التفات کورسه ذره قدر شایر مز؛ مسالک مستقیمندن برخطوه آیرلزدی.

یاد لطفانی...! غریب بر ساده دللکه بوروس او ایچله لنگر بیتون کندینه مخصوصه سی. هیچ اونوتام. بر سکون قونوشیوردق. بلکه فنشک اصول استعمالدن بیله نائل اولان بریسی حیوانات کیره شکارنده نیویک معرفتله کورستردیکندن بحث ایدیور؛ بز دیکیوردق. نائل سکو. تمزدن سسارت آله رق بختده کتشدکجه ایلر اولیور سی. اوزرنده کی فنشک لری تکمیل صرفه ایتدی سوبلادکن صکره حیوان یازله لئش آتش پوسکوردرک اوزر مه کیلیور، بنده ده فنشک بوق، شمده نیایم؟... دیجه سن بک کویا بختک یالکز بو جهتی ایتتم. نهدن بحث ایدلر کی اکلایممش کی غایر جدی اوله رق کندینه مخصوص طور کانه ایله «فنشکی، کستانه فنشکی اقدم؟» سؤالی ایراد ایدر اینج نه اوانلر جوشا جوشده دوام بخته. نه زده صبر و شسته مجال قالدی؛ اوسکوت ایتدی، بز قهر، ایله کولداک.

...! کوکلم خاطرات لطیفه کی ایله مالامال اولدی؛ زوالی عدنان، سنی حالا باشیور سن ایدیورم!

ح . ناظم

پارس مجرمزده:

برویقه ادبیه

بیور بر ادیب معرفتور برتمز (دوکومان) گه سی (وثیقه ادبیه به کوزل ترجمه ایدیور. وثیقه بر لفظ لطیف که معناده اصله توافق ایله یور. بیسته المزده عربی و فارسی کی ایکی سز. بیکران وارکن تکملات و تجملات لسانیه مر ایچون بویله کزیده استفاضه لرده بولومار. حق خصا ایدرز.

بو الهده ادبیانه عائد بر فصله کیرشه. حکم که بر وثیقه، بر وثیقه ادبیه دبمکدر، چونکه مسامه بر دلیلدر. بر قیاج سنه اولی رفقاندن بری بکا: «فاطمه علیه خاتم افندی (مرام) ی ترجمه، نشر ایله دی. اینی دکلی؟. دیبه یازدی. بوکا جواباً و خاتمک